

C. Jinarajadasa

Kako jest i kako će biti

Naslov originala : « **Is and is to be** »
objavljeno 1940 u izdanju «The Theosophical Publishing House»,
Adyar

Prevedeno sa njemačkog prijevoda : Ilse van Treskow, Alfred Reisch
Posvećeno

Platonu i Plotinu

kao dokaz da jedan iz njihovog jata još uvijek luta među ljudima.

Ukoliko vjerujemo da postoji neka božanska svijest koja određuje i vodi sve što se događa, onda bezuvjetno moramo vjerovati i da Bog ne može biti zadovoljan svijetom onakvim kakav je. Kad su svaki muškarac i žena koji ispravno misle, ujedno i revni reformatori, Bog bi trebao još milijin puta biti revniji obnovitelj. Neprestano je prisiljen planirati ovo oblikovanje i uređenje stvari koje zovemo razvojem i to u neki bolji red gdje ne postoji ni neznanje, niti bijeda, gdje nema ružnoće i poniženja.

Kad nam misli krenu ovim tijekom, počinjemo pretpostavljati da život mora biti odrazom uzajamnog djelovanja dviju stvarnosti. Prva stvarnost je svijest onakav kakav je, a čini ga čovječanstvo kakvo je danas, uključujući sve međusobne odnose tog čovječanstva i svih ostalih živih bića, stvari i procesa koji ga okružuju.

Međutim, postoji i druga stvarnost, a ta je svijet onakav kakav će biti. To je onaj Božji plan savršenstva koji teozofi zovu «Svijet praoblika», a sljedbenici Platona smatrali su ga osnovom svega što postoji u vidljivim i nevidljivim svjetovima.

Ukoliko si ovu drugu stvarnost predočimo prostorno, zamislit ćemo da ono «kako će biti» lebdi iznad onog «kako jest» i to na isti način kao što magnet koji se nalazi iznad hrpice željezne pilovine nastoji k sebi privući djeliće da bi se ujedinio s njima.

Na koji način možemo mi u ovo «kako jest» upoznati ono «kako će biti»? Tek kada se možemo bez pomutnje okrenuti stazi izbjavljenja i zaštiti sami sebe od lutanja i traženja, gdje samo uzalud tratimo vlastite snage i nailazimo samo na patnju.

Mnogi su učiteljimpredlagali razne puteve. Međutim, postoji novi put, koji je mali broj otkrio, a to je put umjetnosti.

Pjesnik, kipar, slikar, muzičar ili plesač, zapravo svaki pravi umjetnik je osoba koja se ne zadovoljava posredstvom svoje određene umjetnosti izraziti samo ono «što jest». Uvijek pokušava opisati i ono «kako će biti». Ako nije zaista veliki umjetnik, onda obično nije svjestan što ta velika tajna jest. Ali ako jeste, onda je siguran i nepokolebljiv, te kritičarima odgovara riječima, kako je to učinio jedan francuski kipar : «Umjetnost je ona tamo zvijezda. Ja je vidim, ali vi ne.» Međutim, većina umjetnika tek s vremena na vrijeme dobiva samo površne, munjevite uvide u taj drugi svijet.

Umjetnikova poruka o toj drugoj stvarnosti mora neminovno za nas ostati samo poruka o nečem što postoji, a o čemu čujemo svjedočenje od nekog drugog. Mi je nismo u stanju upoznati onako, kako on vjeruje da je zna. Isto tako, sve dok ne uzmognemo posjedovati neposredno znanje o tome, nismo još nogom kročili niti na prvu stepenicu koja vodi naviše, ususret stvarnosti.

To će znanje početi tek onda, kada sami postanemo umjetnici. Ali kako? To je problem koji svatko mora riješiti sam za sebe. U traženju nam može pomoći jedino saznanje da u svakom od nas stanuje umjetnik te samo čeka da bude oslobođen i otkriven. Jer, u nama boravi Bog, a On je najveći umjetnik.

Kako možemo osvijestiti da u sebi nosimo umjetnika ? Kod toga nam najprije mora postati jasno što je to što umjetnika čini umjetnikom. Vidjeli smo da umjetnik kojeg zovemo «profesionalnim umjetnikom», pokušava osjećajno opisati svijet onakavim kakav će biti. Sigurno je da se u tom pokušaju nastoji prilagoditi mjerilu neke savršenosti. Možda mu ne uspijeva tu savršenost odrediti prikladnim izrazima, ali svaki umjetnik je svjestan činjenice da u njegovoj umjetnosti postoji savršenstvo iza kojeg on svojim stvorenim djelom zaostaje. Slikar Brune Jones je san o svršenstvu izrazio riječima :»Slikom namjeravam ispričati lijep, romantičan san o nečem što nikada nije postojalo i nikada neće postojati, sve u nepredočivom sjaju, u nekoj zemlji koju nitko nije opisao, koje se nitko ne može sjetiti, za kojom se samo čezne, a sve u božanski lijepim oblicima, a onda se buđenjem probudim.

Drugim riječima je Rodin, kipar, izrazio savršenstvo onog nedokučivog, što umjetnik nastoji dokučiti. Jednom mu je u njegovoj radionici rekao neki učenik :» Umro bih sretan kad bi prije toga uspio završiti neko mjestorsko djelo». Na to mu je Rodin odgovorio: «Ne, ne to te ne bi usrećilo, jer bi još uvijek sumnjao. Čovjek uvijek i uvijek, neprestano sumnja.»

Savršenstvo svijeta kakav će biti nije tako udaljeno od našeg svakodnevnog življenja, da ga ne bismo bili u mogućnosti površno ugledati i dotaknuti. Dotičemo ga se kad na bilo koji način radimo nešto što je savršeno. Kod toga «raditi» znači misliti, osjećati ili djelovati. Kad nam nekako uspije u nekoj misli, osjećaju ili djelu učiniti nešto savršeno, u tom času smo postali umjetnici.

Kod toga ne smijemo zaboraviti da je sa umjetnošću iato kao i sa cvijećem. Ima malih, divljih cvjetića i velikih, njegovanih ruža, ljiljana i lotosa. U glazbi je Mac Dowell-ovo «Uz vodenog ljiljana» isto tako savršeno djelo kao i bilo koja Beethovenova simfonija, isto je ta kompozicija samo sićušan dragulj, ali koji isto tako blista kao i mnogi mnogo raskošnije drago kamenje.

Na isti način nije ono što iz nas čini umjetnika neka veličina ili širina našeg mišljenja, osjećaja i djelovanja, već njihova kvaliteta. Što se savršenstva tiče, ne postoji razlika između ljubavi neke velike duše i ljubavi djeteta. Obje su savršene, obje su jedna istina koja se očituje u riječima jednog zemaljskog proroka :»Prava ljubav je kao malo, planinsko jezero. Ne treba bii duboko, ali je dovoljno duboko da se u njemu može ogedati sunce, mjesec i zvijezde.»

Tajna o nama samima leži u onom u čemu se «sunce, mjesec i zvijezde» mogu ogledati. Možda smo desetak vrlina razvili samo površno, ali posjedujemo j e d n u vrlinu koja se, kad je dovedemo do razvoja, odjednom pojavi sa bljeskom. Možda će se tijekom čitavog života dogoditi samo taj jedan jedini bljesak, ali i taj jedan bljesak je zraka svjetla d u š e umjetnika. Nema uzbudljivije tajne od činjenice da čak i u ljudima, koji su najdublje pali može, ako im se pruži prava prilika, zasvijetliti sjaj najuzvišenije plemenitosti.

Svi muškarci i žene koji nastoje svjesno slijediti ideal pravde ili dužnosti, odnosno samopožrtvovanja, tijekom života ne zasvijetle samo jednom, već više puta u svom savršenstvu. Neka neizgovorena misao potpune ljubavi ili nježnosti, neki čin, bez obzira kako neznan bio, koji je pun samoprijedora, borbe za čistoću i plemenitost duše, i onda, kad to nitko nije vidio ili bio tome svjedokom, sve su to prilike u kojima umjetnik u nama daje do znanja da je svijet vidio onakavim kakav će biti. Jednom

kasnije će možda postati kipar, slikar ili muzičar, odnosno bilo kakav takozvani umjetnik, ali možda i neće. Međutim, ukoliko se samo jednom očitovao kao umjetnik, zauvijek će ostati umjetnikom, iako će možda u početku njegova djela ili sposobnosti očitovanja biti vrlo skromne. Kad se svijet, onakav kakav će biti, samo jednom ugleda ili dotakne, onda to znači da se njegovo postojanje ili biće više nikada ne može zaboraviti. «Od Boga koji je naša domovina, ne dolazimo ni s potpunim zaboravom, niti u punoj svijesti, već dolazimo kao oblaci ljepote koja plovi.» Ta naša domovina neprestano vrši utjecaj na našu sposobnost predodžbe, a istinska sreća biti će udijeljena onom tko dopusti da ga njegova sposobnost predodžbe vodi ususret svijetu onakav kakav će biti.

III.

Iz čega se sastoji razlika između sposobnosti predodžbe i mašte? Vrlo mnogo ovisi o mogućnosti razlikovanja ovih dvaju pojmova.

Netko može reći: «Kad bih imao milijun funta, učinio bih ovo ili ono», te može početi u mislima stvarati predodžbe šta bi učinio u tom slučaju. Međutim, ona nema tih milijun funti, te u slikama koje stvara u mislima nedostaje stvarni temelj realnosti. To je mašta.

Zatim prepostavimo da mu je pogled pao na oblake pa je primjetio da s malo napora može vidjeti obrise krajolika s brežuljcima, gradine, fantastična ogromna bića ili anđele raširenih krila. U tom mu je slučaju neophodna sposobnost predodžbe jer njegove misaone slike posjeduju, iako neznatno, ali ipak svoju osnovu stvarnosti.

Gdje je god prisutna stvarnost iskustva, bio to fizički dodir, osjećaji ili misli, kao osnova ili polazište za neku misaonu sliku, to može, što se tiče sposobnosti mišljenja koje na tome dalje izgrađuje, biti ili neznatno i površno, ukoliko u procesu sudjeluje malo misli i snage osjećaja, odnosno predodžba može zrcaliti neki pravi aspekt stvarnosti ako je snaga ispunjena dubokim mislima i osjećajima.,

To se događa budući da su dva svijeta «jeste» i «biti će» međusobno protkana čak i u ovom fizičkom svijetu činjenica i to kao utka i potka koje stvaraju tkaninu. Isto tako je i naš normalni svijet iskustva satkan iz promiješanih svjetova stvarnosti i nestvarnosti. Međutim, jednako tako kako je moguće izvući samo jednu vrstu niti od drugih, svaka pojedinačna je paralelna drugoj, moguće je odijeliti stvarno od nestvarnog. Zar danas nismo u stanju samo jednim pokretom ruke na našim radioprijemnicima isključiti stanicu ako čini smetnje emisiji koju želimo slušati? Isto tako i izvježbana sposobnost predodžbe može isključiti nestvarno kako bi se sjedinila sa stvarnim.

Ukoliko želimo da taj čin bude uspješan, snaga predodžbe mora djelovati pod pritiskom nakupljenih, ranijih misli i osjećaja. Netko može imati religiozne osjećaje, ali samo u određenim prilikama, pod specifičnim uvjetima. Ljubav prema Bogu takvog čovjeka ili njegova stremljenja prema pravdi, rezultat je samo laganog pritiska ranijih misli i osjećaja. Glavni tok njegovih prijašnjih života tekao je drugim tokovima. Duboko religiozno stremljenje proizlazi iz mnogih čežnji za malitvom u prošlim životima. Kad je netko sposoban za takva stremljenja i kad iza toga stoji snaga predodžbe, onda se iza svega krije sakupljeni pritisak prošlosti mnogih života i žrtvenih činova. Takvoj osobi ne pada teško «isključiti» nestvarno, te se «podesiti» na stvarno.

Ukoliko iza snage predodžbe djeluje opisani pritisak prošlosti, onda je most od «jest» do «biti će» brzo izgrađen.

Kod toga nam pomaže neobična činjenica da se «tako će biti» nastoji stopiti sa «jeste». To se događa zbog toga jer sveukupan svijet uređuje jedan stvaralac i to s namjerom da stvori zrcalnu sliku konačne savršenosti, odnosno onog «kako će biti», svijeta pratipova iz kojeg je sve proizašlo, a koje je stvorio na početku svih početaka i vremena. To je konačni cilj kojem stremlji preko neke vrste unutarnjeg pritiska sve što je stvoreno. U tom smjeru koji dolazi iznutra, nalazimo objašnjenje onih dugih «nizova nastojanja» u razvoju i «dolasku najsposobnijih» na cilj, koji biologima današnjice priređuju toliko glavobolje.

Osim toga naš naunutarnji Ja posjeduje «jastvo» koje je u stanju reći «Ja sam On», njegov istinski i vječni život u svijetu praoblika. Naš silazak iz Njega u utjelovljenje sličan je padu lopte koja je nekom elastičnom vrpcom vezana za gredu. U času kad lopta padne, u izvučenoj gumici se stvara napetost, koja neprestano nastoji postići svoju normalnu dužinu.

Na isti način, sve dok «ovdje dolje» živimo na zemlji, netko na «tamo gore», u nevidljivom stalno poteže kao bi nas povratio u svoje sfere. U toj činjenici leži razlog da, ukoliko iza naše snage predodžbe djeluje pritisak i prijašnjih čežnji za istinom, ljubavi, ljepotom, počinjemo dopirati do svijeta «tako će biti» te nalazimo jedinu utjehu u životu koja našim dušama ulijeva malo hrabrosti.

IV.

Pravo i trajno zadovoljstvo bit će udijeljeno onima koji su u stanju ugledati svjetlo nekih zraka «tako će biti» kroz ovo «jest». U očima svijeta može djelovati kao najbjedniji među smrtnicima, ali unatoč svemu takav čovjek drži u svojoj ruci najdragocjeniji biser.

Na naše današnje osjećaje ništa ne djeluje tako odbijajuće, niti na mišljenje tako neshvatljivo, kao nevjerojatno samomučenje asketa različitih religija. Za mnoge od nas predstavljaju ljubav, ljepota i radost sredstva pomoću kojih otkrivamo «tako će biti». A ipak asketi tvrde da «tako će biti» stoji isto tako u vezi sa svijetom njihovih nada i snova.

Ne postoji isključivo jedan unaprijed određen način u kojem se «jest» preobražava u «tako će biti». Koliko duša ima na zemlji, taliko i staza vodi do ostvarenja i blaženstva. Kao što svaka duša posjeduje svoj vlastiti «križni put», tako joj je svojstven i vlastiti «put u nebo».

Međutim, neophodno je potrebno da čovjek, koji uslijed svoje nagomilane karme prolazi svojim križnim putem, reagira na u m j e t n i č k i način. Za njegov vječni život nije važno čemu se raduje i zašto, već isključivo k a k o pati i k a k o se raduje. Obje reakcije, ugodne i neugodne, mogu biti umjetničke ili obratno. Budući da obje predstavljaju otjelovljenje ovog «jest» čovjek može doprijeti do svjetlosnih zraka «tako će biti», ukoliko reagira na umjetnički način.

Manji je problem u tome tko nas podučava ovoj istini od onog tko nas podučava u savršenosti. U stvari, obje čine lice i naličje kovanice i ne mogu se jedno od drugoga odijeliti. Ipak, u skladu sa temperamentom čovjeka i idejom vodiljom svjetske epohe

u kojoj živi, leži i njegov «put», koji će ga voditi ili u traženje istine ili u potragu za savršenstvom.

U naše vrijeme u kojem su našoj misli ponuđene bezbrojne istine iz nauke, povijesti, ekonomije, drugim riječima razvoja, na sreću, manje nam je potrebno traženje pravog vodstva u smjeru istine, od vodstva prema onom što smo nazvali savršenstvom. Nastojanje da u našim mislima, riječima i djelima postanemo savršeni vodi nas stepenicu po stepenicu uz ljestve, sve dok ne dospijemo do najviše prečke i tamo ne ugledamo "svjetlucanje" onog svjetla koje more ili kopno nikada nije obasjavalo». (Wodsworth)

V.

Svatko može bilo kada u svom životu doseći najveću stepenicu. Gotovo da i ne postoji razvijena duša koja nikada nije ugledala bar jedna odsjaj onog svjetla. Odakle ga je primila ?

Mnogim muškarcima i ženama ono je došlo preko ljubavi. Postoje mnoge vrste osjećaja kojima se nadijeva ime ljubav. Međutim, postoji jedna vrsta koja je dostojna tog naziva, a to je onda kad se ljubljeno biće za neko vrijeme ogrne plaštem Božanstva, a ljubljeni padne pred njim na koljena i usklikne : Moj gospodaru, moj Bože !»

Nekim muškarcima i ženama se svjetlo ukazalo posredstvom drugih ljudi. Svjetlo im je donio neki navjestitelj božanske poruke, duhovni učitelj, spasitelj ili guru. Možda je on bio tako uzvišen kao Krist, Buddha ili Sri Krishna ili neki mnogo manji blagovjesnik koji još danas luta i propovijeda među nama o «putu».

Ljubav prema Bogu i ljubav prema ljubljenom biću dvije su strane iste medalje. One čine jedinstvo koje se u vremenu i prostoru pojavljuje kao dvojstvo. Ima mnogo onih koji ljube i koji su odani Bogu, koji osjećaju prisutnost tog dvojstva. Ali postoji i nekolicina onih koji su ga nadišli.

Boga pozdravljati u ljubavi ili obožavanju, – u kojoj istinitoj ljubavi nije istovremeno prisutno i obožavanje ? , - to je ujedno beskrajna ljepota, kao i beskrajna tragedija. To je istovremeno razapinjanje na križ i put u nebo. Sve dok je čovjek - čovjek pa makar već i dosegao stadij savršenog čovjeka, on nosi krunu od trnja na svom čelu. Koji istinski ljubavnik, mistik ili svetac nije osjetio isto što i ovaj ljubavnik :

*Nekoć je kroz Galileju On stupao,
I na zemlju Božanstvo spustio,
A krunu je od trnja nosio.
Tko ima oči da vidi.
Na koljenima Mu se moli.*

*Jer si mi Boga očitovao,
I Božanstvo mi na zemlju donio,
Pred Tobom savijam koljeno.
Iako mi je sudba neumoljiva,
Oh, od najoštrijeg trnja oštija. (+)*

*Once there walked in Galilea
One who brought the Godhead down.
Those who had the eyes to see,
Worshipped Him on bended knee,
Though of Thorns He wore a crown.*

*For that you did God reveal –
Since you brought the Godhead down –
For that I to you did kneel,
Mine the fate past all appeal,
Yes, of sharpest thorns a crown.*

Netko je primio svjetlo dok je tiho osluškivao glazbu. Određeno muzičko djelo ostavit će mu u sjećanju poseban dojam, jer su mu se tijekom slušanja vrata na trenutak otvorila, te je boravio izvan vremena, negdje u vječnosti, a u svijesti vječnog mira zaboravio je sve ljudske patnje.

Isto su iskustvo drugi doživjeli dok su boravili u brdovitim krajevima, visokim planinama ili na obali mora. More ili brda, jezero ili ribnjak, šuma ili livada, a katkad i jedan jedini cvijetak otvaraju vrata onima čije je oko osjetljivo na svjetlost.

VI.

Ostaje još samo jedan problem, a taj je kako da se sjetimo svjetla koje smo jednom ugledali. Pod teškim pritiscima naših karma i dharm, onog što podnosimo i onog što moramo učiniti, često puta «jest» potiskuje sjećanje na «tako će biti». To se događa zbog toga što «jest» uvijek je s nama. Isto tako je istina da je i «tako će biti» uvijek prisutno. Kad bismo samo mogli biti stalno svjesni te činjenice. Ali kako, to je problem.

Postoji samo jedan put, a taj je tražiti ono najviše. U duši kakvu smo opisali, intuicija za najvišim je neprestano prisutna. Njoj nije potreban nikakav učitelj koji će je učiti što je to čudo. U najmanju ruku uvijek može pomoću vlastite intuicije znati šta n i j e ono najviše. Ta joj je sigurnost na početku njenog dugačkog puta traženja najvišeg, sasvim dovoljna.

Dušu koja je samo jednom ugledala svjetlo što nikada nije obasjavalo more ili kopno, nikada više ne može prevariti nestvarno, koje se krije pod plaštem stvarnosti. Istini za volju, neko vrijeme može još tapkati u zabludi, ali se može i školovati u smjeru istine, sve dok razdoblja takvih zasljepljenja ne postanu sve kraća i kraća.

Zato je potrebno biti iskren i istinoljubiv do dna bića. Ima ljudi koji se čvrsto drže svojih ranijih ideja i ne žele ih odbaciti, iako neprestano izvikuju :»Želim nove ideje budućnosti !«, vjeruju da dozivaju svjetlo, a uistinu gledaju samo za nekom ljepotom za sebe samog, koju bi to svjetlo preobrazilo. Takav čovjek nije ni iskren, niti istinoljubiv, iako je čvrsto uvjeren da posjeduje obje osobine. Zbog toga prolazimo kroz mnoga gorka razočaranja prije no što spoznamo šta znači biti potpuno iskren i istinoljubiv.

U nama postoji vrlina koja će nam pomoći da postignemo potpunu iskrenost i istinoljubivost ukoliko to uistinu želimo. To je smisao plemenitosti srca. Junaštvo je nerazdvojivo usko povezano s prirodom naše duše. Samopožrtvovanje je prirodni tijek našeg postojanja. Taj bi tok trebao neprekidno teći kroz ovoje naše duše. Međutim, naša prijašnja sebičnost i kukavičluk u odnosu na istinu koja boravi u našim srcima prisilili su tu struju protjecati podzemnim tokovima. No, ona ipak i dalje nastavlja teći duboko unutra u našim bićima. Možemo smatrati sretnim čovjekom kojem je netko došao, učitelj ili ljubavnik i otvorio njegove slijepe oči te mu otkrio istinu i podsjetio ga na struju što teče u dubinama njegovog bića.

VII.

Tko zna kako se u m j e t n i č k i pati, počinje u sebi otkrivati neke vrline koje su mu do tada bile nepoznate. Ljudska duša je poput biljke koja iz tla raste u visinu jer sjeme u sebi nosi nagon za svjetlom. Duša treba samo osvijestiti postojanje svjetla i sačuvati sjećanje na to pa će se u njoj početi očitovati ljepota za ljepotom, isto kao što se iz neuglednog sjemena razvije ljepota lista, grane i cvijeta.

Tko zna kao se umjetnički pati, zna se i umjetnički radovati. Sirov način reakcije na bol i radost, koji je svojstven nerazvijenim dušama, na njega djeluje odbijajuće. On ih ne prezire jer je svjestan da je i sam nekad slično reagirao, ali je u međuvremenu iz toga već izrastao.

Kad ga mlade duše pozovu : «Dođi i pridruži nam se, pjevaj i pleši, budi poput nas sretan», on ih ne može slijediti. Takav čovjek može biti sretan, čak i sa njima ukoliko mu dozvole, ali samo na svoj vlastiti, plemeniti način. Tko je jednom spoznao «kako će biti», nikada više nije u stanju pasti na koljena u strahopoštovanju pred ovim «jest». On ga može podnijeti, može se s njim pomiriti, ali više od toga zaista ne može učiniti.

Njemu je poznato da one koje privlači tama, ne nadahnjuje nešto što kao takvo leži u samoj tami, već ih privlači nekolicina slabih zraka debelo začahurenog svjetla, koje su prodrle kroz tamu. Međutim, on sam traži čisto, nezasjenjeno i samo takvo svjetlo. Sve ostalo za njega predstavlja isključivo sjenu.

VIII.

Duša koja sasvim točno zna «tako će biti», a ne samo da u to vjeruje, u svakom času posjeduje mjerilo o tome šta je istinsko. Trenutačna intuicija donosi svoj sud: «Ovdje leži istina, tamo zabluda». «Ovo nije je prava ljepota, već ružnoća koja se krije iza ljepote.» «U osnovi je ovaj čovjek dobar, iako protiv njega govore sve okolnosti. Netko drugi je pokvaren u srcu, iako naizgled njegova djela su pravedna « itd. U svakoj životnoj situaciji vodi ga zraka intuicije.

Međutim, ona će bljesnuti samo u slučaju ako ta duša slijedi zakonitosti intuicije. Jedan od tih zakona glasi : ukoliko je jednom progovorila intuicija, a čovjek ju je u svom činu i djelu zanemario, onda je osuđen da prvo prođe kroz zablude i patnje kao i njihove posljedice, prije nego što uzmogne ukloniti mrlju sa svoje osjećajne prirode, a intuicija ponovno progovoriti.

Za osobu koja u sebi nosi mjerilo istine, život nikada ne može biti lagan. Takav čovjek više nije u stanju slijediti predaje koje stvorio je netko drugi, niti može predati se uvjerenjima i mjerilima koja stoje u suprotnosti sa njegovim vlastitim. On je prisiljen pod svaku cijenu ostati vjeran vlastitim stavovima. Najneznačajnije odstupanje predstavlja za njega osjećaj paraliziranosti u emotivnom i misaonom životu. Ipak, razdor koji u sebi na taj način stvara, može se ukloniti tek nakon dugotrajnih patnji.

Poznavati «tako će biti» znači trajno uživanje zdravlja srca i duha. To se zdravlje mora čak i onda sačuvati, kad to znači da se sam treba postaviti nasuprot čitavom svijetu. Učinkovitost nekog čovjeka u službi drugih, mnogobrojnih, ovisi o tome da li se

od njih razlikuje i posjeduje mjerila vrijednosti koja bolje odgovaraju stvarnosti od njegovih.

IX.

Mnogim trajnim osobinama duše koja stoji od sada na dalje u vezi sa «tako će biti» pripada i potpuno odsustvo straha od smrti.

Kada je prvi puta prepoznala svjetlo koje nikada nije obasjavalo more ili kopno, počinje istovremeno otkrivati i vlastitu besmrtnost, Njena čežnja da se s tim svjetlom ujedini dovodi je do spoznaje da je njena istinska priroda nerazdvojiva od svjetla pratipova, najviše stvarnosti, gdje u beskrajnoj ljepoti borave božanske ideje što predstavljaju biti svega lijepoga, istinskog i dobrog, koje otkrivamo u svijetu «tako će biti».

Od tog časa na dalje i polaritet njenog života se mijenja. Ona više nije «Ja, moje tijelo i moja duša», već «Ja, besmrtno, u tijelu, tamnici». Dnevno promatra tu svoju tamnicu, začuđena da je ona, kao Stvoriteljeva ideja pratipa, neprolaznog, nepromjenjivog i bez starosti, opterećena materijalnom odorom, koja je prolazna i koja se iz zrelosti i snage preobražava u starost i slabost.

Ona čezne da se oslobodi vlastite tamnice, ali zna da je ne smije nasilno uništiti prije no što je Božji Stvoritelj sam ne oslobodi. Ona je svjesna činjenice da pravda vlada svijetom, te da se, iako je već spoznala svjetlo, unatoč vlastitoj želji, još uvijek nalazi u ropstvu, jer je to potrebno kako bi u času oslobođenja u punoj mjeri ostvarila svoj praoblik.

Iako je svijet stvarnosti za nju već davno umro te još samo živi među sjenama, gdje igra svoju ulogu, ipak to čini s mnogo strpljenja čekajući na glas koji će je pozvati.

X.

Smrt, ne samo da sama za sebe gubi svako značenje, već nestaje i kod svih ostalih stvari. Za oči koje vide samo «Jest», ono nestvarno, svemir se čini kao pozornica na kojoj nastupa život kojeg za petama slijedi smrt koja želi živjeti. Priroda se osmjehuje svim stvorenjima dok su mladi, ali je njen nasmiješen obraz samo maska koja sakriva grozno lice smrti i uništenja.

Sve se to mijenja kad se ugleda «tako će biti» Razotkriva se tajna koja se krije iza naizmjeničnog djelovanja između života i oblika. Život stvara oblik iz materije kako bi služio potrebama života, kao ratište za njegove borbe, igralište za njegove igre, laboratorij za eksperimente. Kad je posao dovršen, bila to borba, igra ili pokus, život se povlači i oblik umire.

Međutim, život nikada ne umire. On se samo povlači u svoju nevidljivu postojbinu, odnoseći sa sobom sakupljene plodove iskustava i mudrosti, kako bi tamo usporedio svoju žetvu sa onim, što mu je Stvoritelj svih stvari namijenio. Na njegov se poziv život

vraća natrag da stvori nove oblike, koji su novo oblikovanje prijašnjeg, ali su ipak bliži «uzoru, tamo gore».

Tako život odlazi i dolazi i ponovno se vijek za vijekom vraća. Niti jedan lista ne padne na tlo, a da svojim padom ne nosi i poruku skorašnjeg ponovnog rođenja kao još ljepši list. Svaki cvijet vene, samo da bi propovijedao o svom novom rađanju kao još dražesniji cvijet koji će otkriti još više od ljepote svog praoblika.

Gdje god da se smrti pojavi, da li to umiru muškarci, žene, djeca ili životinje, ptice, biljke, drveća ili sunca i svjetovi, uvijek je poruka za one koji poznaju «tako će biti» ista. Za njega ne postoji smrt, već samo život koji neprestano nastoji otkriti sve ljepše i ljepše krasote, život koji preobražava materiju, oblik, rast, propast, raspadanje, novo rađanje u onu stvarnost koju nazivamo dani i noći svakodnevnice.

XI.

Otkrivanje besmrtnosti svih stvari prati još jedno veće otkriće Božjeg Duha, koji čini temelj svega što postoji. Kad je netko osjetio radost kod svega što je plemenito i lijepo, naslućuje i tajnu u svakoj stvari koju je priroda stvorila. Taj se osjećaj tajnovitosti još više produbljuje kad dotični objekt otkriva neki geometrijski uzorak. U tom slučaju cvijet postaje više od običnog cvijeta. On je prozorčić koji dopušta uvid u tajne koje se riječima ne mogu opisati.

Poput matematičara koji za određenu jednadžbu posjeduje formulu pa preko nje prepoznaje ustrojstvo svih jednadžbi ili kao što botaničar svrstava u nekoj šumi odmah sve grmlje i drveće u njihovu porodicu ili vrstu, tako i izvježbana snaga predodžbe osjeća da se neki geometrijski uzorak sakriva iza svega što je stvorila priroda. Kad se to jednom nasluti, onda slutnja postaje neodjeljiva od osjećaja ljepote što leži u samoj osnovi pa čak i onda gdje je stvaralačka priroda u nekom određenom slučaju stvorila nešto nesavršeno.

Dok se oko utapa, udubljuje u jedan od milijarda oblika, unutarne oko vidi istovremeno druge oblike koji su povezani sa ovim vidljivima. Nevidljivi oblik predstavlja mnogo više od običnog građevinskog oblika. On je do te mjere ispunjen životom, da gotovo izgleda kao da se oblik u životu tako rastopio, da je već sam nestao, a ostao je samo život.

Budući da je taj nevidljivi oblik dio biti ljepote, on je tako predivan, da svako glavno obilježje materijalnog oblika kao što su čvrstoća, sklad ili ritam, izgledaju kao očitovanje jedne beskrajno raznolikije, vječne ljepote. Kada objekt promatranja pripada stvaralaštvu ljudskog genija, onda se vječna ljepota pojavljuje još jače razotkrivena. Neka skladna građevina kao Parthenon, skulptura Praxitela ili Beethovneova sonata, kao i ostala djela mnogih područja umjetničkog stvaralaštva, vode nas u zemlju u kojoj se suočavamo sa vječnom ljepotom koja može biti zastrta i mnogim velovima. Ipak, bez obzira na broj tih velova, naše biće, koje stremlji naprijed, osjeća da se nalazi vrlo blizu ispunjenja svojih čežnji jer ovdje se uistinu nalazimo u prisutnosti božanskog te smo svjesni da ćemo se uskoro ujediniti s njime.

Mudrom duhu i čistom srcu otkriva svaki predmet u prirodi i svaki događaj u ljudskoj sudbini, unutarnju građu po kojoj na djelu dolazi do izražaja božanski Stvoritelj, koji je ljubav, istina i ljepota. Svi procesi razvoja u prirodi, seobe naroda, pojavljivanje i

nestajanje kraljevstava i carstava, zamršeni odnosi što stvaraju naše ekonomske i političke strukture, doživljavaju se kao utka i potka kojima tkalac tka neki uzorak. Ako se samo jednom doživi ova vizija, onda sjećanje na nju ne može pasti u zaborav.

Kome je jednom uspjelo ugrabiti samo i najpovršniju maglovitu sliku projekta «uzroka u visinama», u svijetu praoblaka, toga više nikada neće napustiti nepokolebljivo povjerenje i smirenost srca. On je tada svjestan, uzdignut izvan kolebanja i sumnji, da će se iz nesavršenosti sadašnjosti sa svim svojim neskladom i ružnoćom, stvoriti ustrojstvo u kojem će u dalekoj budućnosti sva stvorenja, čovjek i ptica, životinja i biljka, jedan kraj pokraj drugog živjeti zajedno u nepomućenom prijateljstvu.

Onaj, koji stvara, ljubi sva bića i to je njegova volja, njegova ljubav vlada nad svime, a dolazi do izražaja u svijetu «tako će biti» i koja će se u svojoj najvišoj savršenosti odraziti natrag u naš svijet «tako jest», prije no što On svoje djelo dovede do predodređenog kraja.

XII.

Sva iskustva koja je neka duša usvojila tijekom rada i rasta kroz vjekove, bilo kao muškarac ili žena, u svakoj rasi i svakoj vjeri, vode je do najvišeg iskustva otkrivanja :» T k o ili š t o je uzrok svih stvari ?» To je čudo tako raznovrsno da riječi mogu naznačiti samo njegovu bit, ali ga ne mogu razjasniti.

Svaka duša, koja je došla do cilja, čezne podijeliti svoja iskustva s mladom braćom koja još kreću stazom. Neki ga nazivaju Bog, Ishvara, Adonai, Gospod, Ahuramazda, Amithabha, Zakon. Neki ga opisuju te kod toga upotrebljavaju jednostavno riječ Onaj. Otac, Majka, Biće svih stvari, Demiurg, Stvoritelj, Zeus, Bog svih Bogova, osobni Bog, bezlično božanstvo, to su samo neka od mnogih imena koja su dosad bila u upotrebi da bi to čudo opisala. U budućnosti će se upotrijebiti tisuće i tisuće novih imena kada milijuni duša u epohama koje dolaze stignu do svog cilja.

Kada dođe do velikog iskustva, za dušu počinje vrlo složeno postojanje. Za kratko je visoko gore izvan svega sama sebi dovoljna jer se u njoj samoj nalazi izvor svih istina, ljubavi i blaženstva. U drugim prilikama rasipa svoje srce i misli kako bi postala jedno sa svima koji pate, kao da za nju ne može biti sreće dok sva patnja ne nestane s lica zemlje.

Iako se neko vrijeme činilo da stremi k cilju isključivo zbog vlastitog spasenja i oslobođenja, spoznaje u času kad ga je dostigla, da se to nije dogodilo zbog nje same, već za dobrobit svih. U dubokoj poniznosti i poštovanju otkriva da je samo prethodnica, zaštitnik i nosilac sjemena čitavog čovječanstva te da je njeno dugo, mukotrпно nastojanje bilo namijenjeno dobrobiti čovječanstva, a ne njoj samoj.

I onda, kada konačno dospije do najvišeg cilja, s radošću spozna da su svaka travka, svaki cvijetak, ptice i ribe i sve životinje promatrali njene borbe, za nju se nadali i čeznuli za njenom pobjedom, jer su duboko u sebi osjećali da njeno ostvarenje savršenstva u sebi nosi i njihovo vlastito dovršenje.

Duša, koja je duge vjekove boravila u svijetu «tako jeste», zna da od sada na dalje za nju postoji samo jedna stvarnost, svijet «tako će biti». «Tako će biti» za nju predstavlja punu svjetlost, dok je svijet «tako jest» samo sjena. Međutim, ona je svjesna da još

milijuni i milijuni tu sjenu smatraju svjetlošću i da će bez obzira, gdje se ta duša nalazila, na Nebu ili Zemlji, u Nirvani ili ne, ti milijuni od sada biti za nju vezani. Ona je istovremeno postala jedno i sve.

Ona sama je otjelovljenje zakona, mudrosti, ljubavi i mira. U njoj boravi vječna ljepota, bez obzira da li njen tjelesni omotač tu ljepotu očituje ili ne. Na koju god stranu bacila pogled, nailazi samo na «tako će biti». Svaka osoba i svaka stvar nestaju kao takovi, budući da za njeno oko postoji samo praoblik, ideja božanskog duha.

U sebi ujedinjuje nebo i zemlju. Ona je istovremeno Bog, iako nije prestala biti čovjekom. Prostor, vrijeme, uzročnost, dobro, zlo, stvaranje, sve te oznake su za nju bez značenja. Svijet pratipova je njeno vječno boravište. Njeni pratioci su bogovi. Njeno je Biće ispunjeno blaženstvom i ljepotom duha pralika i uzora, Biće svega što je bilo, jest i bit će.

Ona boravi sa čitavim svijetom i svime što on sadrži a što je ona u svoje srce zaključala, u Onom koji Jest On, Ona, Ono svih srdaca.

Prevedeno, veljače 1988 god.